Slovo se stalo útěchou – Marie Magdalena u hrobu

Původ materiálu
Jiří Tengler
Pořadí v lekci
33

Téma

Zabitý Ježíš je navrácen do života, ovšem není přímo přístupný lidskému pohledu. Setkání se Vzkříšeným probouzí víru, přináší radost a útěchu.

Cíl

Ukázat dětem uchopitelnou a neuchopitelnou stranu Velikonoc. Neuchopitelný je Vzkříšený Pán, který se ukazuje, komu a jak chce. Uchopitelná a osvojitelná je radost ze vzkříšení.

Pro učitele

Biblický text: J 20,1–18

Výkladové poznámky

Dění kolem prázdného hrobu má u Jana dvě části. Oběma je společná neuchopitelnost Vzkříšeného. V jednom případě není Ježíš vůbec přítomen, v druhém není zpočátku rozpoznán. My lidé nemáme zmrtvýchvstalého Krista ve své moci, nelze s ním zacházet jako s běžným člověkem — spatřit jej dle libosti, dotknout se jej a přimět k reakci.

1. část — „Závod učedníků“. Ve shodě s ostatními evangelisty je objev prázdného hrobu ženskou záležitostí. Marie Magdalena informuje pouze dva učedníky. Petr Šimon je předákem učednické skupiny, druhý učedník je nejmenovaný — nemá vůdčí postavení, zato je Ježíšovi bližší. Tradičně bývá ztotožňován s Janem, jemuž je připisováno i samotné autorství evangelia. Nejmenovaný učedník předbíhá Petra jak na cestě, tak i v uvěření. Dává však předákovi přednost při vstupu do hrobu.

V hrobu se nacházejí plátna a šátek, jež měl mrtvý na sobě. Na rozdíl od Lazara, jenž po svém vzkříšení vyšel z hrobu stále ještě ovázán (Jan 11), Kristus odložil pohřební „šaty“

a vešel do nového života, kde již šaty pro mrtvé nejsou potřebné.

2. část — Marie a Ježíš. Marie oproti učedníkům projevuje zvláštní výdrž. Setrvává u prázdného hrobu v pláči — naprosto přirozeném. Právě pláč se stane námětem k rozhovoru s osobami, které se na místě objeví. „Proč pláčeš?“ Marie podává přirozené vysvětlení: přišli jsme o Pána. Touží se o něj postarat, jak se sluší a patří. První, kdo se setká se vzkříšeným, ho vidí skrz slzy.

Ježíš je považován za zahradníka, jelikož se hrob nachází v zahradě. Vzkříšený není volně přístupný přirozenému zraku. Musí dojít k nepřirozenému prozření, aby vedle prázdného hrobu byl spatřen Zmrtvýchvstalý. Sám Ježíš podněcuje, iniciuje víru ve vzkříšení. Evangelium naznačuje, jakou proměnu víra znamená — pláč se mění v radost, strach v důvěru. Osamělost ve společenství. Důležitou součástí zrodu víry je osobní oslovení a rozhovor.

„Noli me tangere“ — „Nedotýkej se mne!“ — oblíbený námět v malířství, kdy Vzkříšený upírá Marii možnost se jej dotknout. Není lidem k dispozici, na dosah jako běžný smrtelník. Dramatický okamžik nenaplněné touhy po ověření skutečnosti zmrtvýchvstání.

Setkání se Vzkříšeným vyvolává „přetlak radosti“ — Marie jde za učedníky a povídá jim o své zkušenosti. Křesťanská církev se rodí z radostného, až živelného svědectví o novém životě, který dává Pán.

Úskalí

Neexistuje jednotný popis velikonočního rána. Evangelisté se ve svých zprávách o dění kolem prázdného hrobu značně rozcházejí, např. v počtu přítomných osob či andělů. Je zbytečné snažit se výpovědi harmonizovat. (Proto mohou některé písně kolidovat s dnešním evangeliem, např. Šly zrána ke hrobu.)

Vzkříšení je jedinečné, nelze je k ničemu přirovnat, a proto i všechno naše mluvení o něm je nedostatečné. Nelze je vysvětlit stylem: „Tak to bylo a tak tomu věřte!“ Jediným přesvědčivým vysvětlením vzkříšení je setkání se Vzkříšeným. Ten je přítomný v našem společenství a — snad — skrze ně děti oslovuje.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

Kdo si vzpomene, kdy naposledy plakal? Bylo to dávno či nedávno? A proč jste plakali? Proč vlastně lidé pláčou? (Když krájí cibuli, ale to ponechte stranou.)

Když je něco bolí (zub, otevřená rána). Když se k nim někdo chová nepěkně — bije je, škaredě o nich mluví. Někdy stačí jenom ošklivý pohled. Když se jim něco nepodaří — obrázek, stavba z kostek, vyhrát ve hře. Když ztratí oblíbenou věc — hračku, pastelku. Když je jim líto druhých — vidím někoho nemocného, zraněného, ublíženého. Když mají strach, nevědí, co přijde a nejistota jim svírá břicho.

Lidé také pláčou, když někdo milý zemře. Člověk, kterého měli rádi, už nežije. Nedýchá, nehýbe se, nemůže mluvit. Jenom leží a už nikdy nevstane. Je to velmi smutné. S mrtvým člověkem už si nikdy nepopovídáte, nezahrajete, nezazpíváte. Už vás nikdy nechytne za ruku a neusměje se na vás. Zůstane už jenom ve vašich vzpomínkách. Mrtvé tělo se uloží do dřevěné rakve, potom je pohřeb — tam se taky pláče — a rakev se dá na hřbitově do země a zasype hlínou. Nebo se rakev s tělem dá do velikého ohně a spálí se.

Také Pán Ježíš zemřel. Mnozí lidé jej měli rádi za to, jaký byl. Že byl na druhé hodný, pomáhal jim, uměl jim povědět pěkná slova. Jiní lidé však Ježíše nenáviděli a chtěli jej zabít. To se jim povedlo. Poslali Ježíše na smrt. Vojáci jej přibili na kříž jako nějakého velkého zločince, přestože nic zlého neudělal. Mnozí lidé plakali, když viděli, jaké má Ježíš bolesti a jak umírá. Udělali s ním to, co se dělá s mrtvými. Pohřbili jej. Dali jej do hrobu. Ten hrob měl kamenné dveře — vlastně to byl hrobka — dalo se vstoupit dovnitř. Když se třetího dne Marie Magdalena přišla k hrobu podívat, měla pořád oči plné slz. A začala plakat ještě více. Kámen od hrobu byl odvalen a hrob byl prázdný. Myslela si, že Ježíše někdo ukradl. Chudák Ježíš, ani po smrti nemá klid! Zlí lidé jej zabili a zlí lidé jej mrtvého odvlekli pryč!

V hrobu však seděli dva muži v bílých šatech. Zeptali se jí: „Proč pláčeš!“ Marie odpověděla: „Odnesli chudáka Ježíše a já nevím, kde je.“ A pořád plakala dál. Poté se obrátila a za sebou uviděla jiného muže. Byl to Ježíš, ale ona ho nepoznala. I on se jí zeptal: „Proč pláčeš?“ Marie si myslela, že je to nějaký zahradník, který se stará o okolí a že on něco s mrtvým Ježíšem udělal. V slzách řekla: „Jestli jsi ho ty odnesl, řekni mi, kde je, a já pro něj půjdu.“ Ježíš jí řekl: „Marie“. Ano, on pověděl její jméno. Teprve v tu chvíli jej Marie poznala a řekla: „Můj mistře.“ Uviděla, že Ježíš už není mrtvý, ale že žije. Není stejný jako před tím, byl takový zvláštní, nový, plný života. Proto ho nemohla poznat.

A ještě jedna věc se změnila. (Kdo na ni přijde?) Marie přestala plakat. Místo pláče se jí zmocnila radost. Ježíš vstal z mrtvých. Zlí lidé ani smrt jej neporazili, nezničili. Díky Bohu Kristus žije a tiší lidský pláč. Marie rychle šla k učedníkům a řekla jim, že se setkala s živým Kristem. A od těch dob si lidé vyprávějí o Velikonocích, o prázdném hrobu a o Ježíšovi, který přemohl smrt. Říkáme si to, aby každý pláč jednou skončil, abychom se spolu radovali a strach ze smrti aby zmizel pryč.

Mladší děti

Dnes máme velký svátek — jsou Velikonoce, slavnost Ježíšova vzkříšení. V malém slavíme tento svátek každou neděli. Každá neděle znamená takové trochu zmenšené Velikonoce. Ježíš vstal z mrtvých, přemohl smrt a dává světu nový život. Ono se to pěkně řekne: „Ježíš vstal z mrtvých, Ježíš byl vzkříšen.“ Ale jak takové vzkříšení vypadá? Jak mrtvý vyjde z hrobu? Viděl to kdy někdo?

Celé vzkříšení nikdo z lidí neviděl. My víme velmi přesně, co se stalo před ním. Několik let Ježíš procházel zemí a setkával se s různými lidmi. Pro všechny měl dobrou zprávu o Bohu, který nás má rád. Proto Ježíš lidem vyprávěl pěkné příběhy o tom, jak Bůh je trpělivý, jak si touží s lidmi porozumět, jak má radost i z malých změn, když se polepšíme. A Ježíš s lidmi nejen mluvil, on jim i pomáhal, když byli nemocní, hladovým dával pokrm a ujímal se těch, se kterými nikdo nechtěl nic mít. Mnoho lidí poznalo Ježíše jako člověka, kterému lze věřit a za kterým lze jít a říci si o pomoc.

Naopak druzí lidé Ježíše rádi neměli. Vadilo jim, jak je Ježíš oblíbený a jak mluví o Bohu. Mysleli si, že Ježíš si málo váží Boha, Božích zákonů, Božího chrámu, když je přibližuje a zpřístupňuje všem, i hříšníkům. Proto se nepřátelé snažili Ježíše odstranit. Domluvili se s vládcem (Pontiem Pilátem — slyšeli jste o něm ve vyznání víry v kostele), že Ježíš má být popraven. Ježíš zemřel krutou smrtí na kříži a byl pohřben.

Ježíš byl uložen do hrobu. Znamená to, že skončilo vše, co Ježíš dělal a co hlásal? Přestal být Bůh dobrý k lidem, když jeho Syn byl zabit? Zavřela se brána do Božího království, když jeho hlasatel umlkl? Přeci evangelium — všechno to dobré, co Ježíš přinesl, nemohlo jen tak skončit. Copak by se to líbilo Bohu, kdyby nenávist byla silnější než láska? Kdyby lež a podvod byly silnější než pravda a upřímnost? Kdyby zloba byla silnější než pomoc? Líbilo by se Bohu, kdyby smrt byla silnější než život? Ne. Bůh si nepřeje, aby evangelium, dobrá zvěst, jen tak skončilo a s ním láska a radost a naděje. Proto Bůh vzkřísil Ježíše z mrtvých a nechal jej vyjít z hrobu ven. Nikdo z lidí neviděl, jak se to stalo. Ovšem stále noví a noví lidé poznávají, že Kristus není mrtvý, že žije a spolu s ním láska, naděje, důvěra a radost.

První se o tom přesvědčila Marie Magdaléna. V neděli ráno přišla ke hrobu, o kterém si myslela, že je v něm uložený mrtvý Ježíš. Chtěla dokončit pohřební úkony. Nalezla však jen prázdný hrob. Řekla o něm učedníkům. Přiběhli k hrobu a i oni uviděli to, co ona. Odešli pryč, Marie však na místě plakala. Bylo jí Ježíše líto. Ani po smrti nemá od nepřátel klid. Odnesli ho pryč. Jacísi dva muži v bílém oblečení se jí zeptali, proč pláče. Všechno jim vysvětlila. Potom se za ní ozval další hlas. Znovu ta samá otázka: „Proč pláčeš?“ Ohlédla se a spatřila muže, kterého neznala. Myslela si, že je to zahradník, který se stará o okolí hrobů. Byl to ale Ježíš. Ona ho však nepoznala. Když jej naposledy viděla, byl mrtvý, celý od krve, plný ran po bití a po hřebech. Nyní před ní stál člověk čistý, plný života a síly. Marii Magdalénu vůbec nenapadlo, že by to mohl být Ježíš. Pořád hledala jeho mrtvé tělo. Byla však velikonoční neděle. Kristus vstal z mrtvých. Bůh jej vzkřísil, povolal jej do života, aby pokračovalo vše, co Ježíš dělal: aby hladoví dostali najíst, aby nemocní a opuštění nalezli pomoc, aby lidé přehlížení či odsuzovaní došli uznání. Bůh vzkřísil Ježíše z mrtvých, aby smutní byli potěšeni.

Kristus oslovil plačící Marii jménem: „Marie.“ Když Marie uslyšela svoje jméno, konečně Ježíše poznala. Zvolala: „Mistře!“ Vrátila se jí víra. Bůh se stará o svět. Evangelium neskončilo. Bůh se — přesně jak hlásal Ježíš — ujímá ponížených, slabých, smutných. I mrtvým vrací život. Smrt není vítězem. Vítězí život a spolu s ním pravda, láska a právo. Zlí a nenávistní lidé sice nachystali Ježíšovi nespravedlivou smrt, ale Bůh lidské špatnosti přemohl a napravil. Kristus žije a spolu s ním Bůh obnoví i nás a náš svět.

Marie Magdaléna přestala plakat. Vrátila se k učedníkům a všechno jim pověděla. Chvíli trvalo, než uvěřili i oni. Ale nakonec se zaradovali také. Vzkříšený Pán není daleko, je uprostřed svého lidu. Jeho evangelium stále platí. A to samé zakoušíme i my. Proto se scházíme v kostele, mluvíme o novém životě a každou neděli slavíme vzkříšení. Kristovo evangelium nevyhaslo, nýbrž platí až podnes. Přesvědčujeme se, že díky Bohu hladoví dostávají najíst, nemocní a opuštění nalézají pomoc, lidé opomíjení docházejí přijetí. Díky Bohu existuje pro smutné útěcha a pro mrtvé život.

Starší děti

Po příběhu ve verzi pro mladší děti zkuste děj zahrát jako divadlo co nejpřesněji podle Janova vyprávění. Jako vstup do hrobu lze použít dveře do vedlejší místnosti. Ptejte se s dětmi na zvláštní detaily čtvrtého evangelia.

1) „Závod učedníků“ Proč jsou Petr a Jan popsáni jako závodníci? Proč jeden předbíhá druhého? Dává mladší přednost staršímu? Proč Jan uvěřil a o Petrovi se to nepíše? Petr vystartoval dříve, viděl některé věci dříve (vnitřek hrobu), přesto uvěří až po Janovi.

Víra nemá stejný průběh u každého člověka. I když jsou podmínky stejné či velmi podobné — oba vidí tentýž hrob a stejná plátna, běží stejný úsek — přesto se víra dostavuje různě. Což je obecně známá lidská situace — i dětem: chodí do stejné nedělky, stejného náboženství či konfirmačního cvičení, jedni víru naleznou a žijí v církvi, druhým zůstane víra (zatím) cizí.

2) Marie se během hovoru celkem dvakrát k Ježíšovi obrátí. Během hovoru buď kolem něj musela projít, či se k němu otočit zády. Proč? Nepoznává jej, ani když s ním mluví. Reaguje až na osobní oslovení. Co to znamená? V kostele slyšíme hodně o Ježíšovi, ale teprve až nás to osobně osloví, chytne za srdce, stává se pro nás Vzkříšený Ježíš skutečně živou osobou.

Liturgie

Písně

Stál jsem u hrobu (SV 309); *Velikono?ní* (SV 214); *Veleben B?h bu?* (EZ 341); *Bu? Bohu* (EZ 660)

Biblický text k zapamatování

Biblická parafráze v tradičním velikonočním liturgickém zvolání: „Kristus vstal z mrtvých. Opravdu vstal z mrtvých. Haleluja!“

Rituál

Na plakátu společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

První varianta

(Je zde dnes v kostele něco jinak? Co? Proč? Souvisí to s dnešním dnem? Může se jednat o květinovou výzdobu, bohatší muziku, více lidí, křestní obřad, novou svíci.)

Dnešní den je pro svět velikým svátkem. Jsou Velikonoce. Oslavujeme Kristovo vzkříšení. V pátek jsme si připomínali Ježíšovu smrt na kříži, což bylo velmi smutné. Dnes jsme ale o dva dny dál a mluví se o prázdném hrobu. Ježíš není mrtvý, žije! Veliká radost se ozývá z dnešních písní a modliteb. Je velký svátek — velikonoční neděle. Víte, kolik máme svátků za rok? Velikonoce, Vánoce… Ve skutečnosti máme svátek každý týden. Každá neděle je svátek a je svátkem právě proto, že v neděli byl Ježíš vzkříšen. Např. v ruštině se neděle řekne [illegible]vzkříšení. Právě kvůli Ježíšovu vzkříšení se scházíme neděli co neděli. Kdyby Ježíš nevstal z mrtvých, nebyla by neděle, nebyly by kostely a křesťanské bohoslužby, nebyla by nedělka. Díky velikonocům máme každý týden co slavit.

Druhá varianta

„Dobrý den“, říkáme si na pozdrav. „Dobrý den“, odpovídáme stejnou větou. A podobně při rozloučení. „Nashledanou“ A odpoví se „Nashledanou“. V některých zemích (pravoslavné Řecko, Rusko) se však tyto pozdrav o Velikonocích nahrazují slavnostním pozdravením. „Kristus vstal mrtvých“ řekne první a druhý mu odpoví „Skutečně vstal z mrtvých“. Nejen v kostele, ale i doma či na ulici. Všichni křesťané si tak navzájem předávají poselství o Ježíšově vítězství nad smrtí. A spolu s poselstvím se předávají radost a naději pro sebe samé.

Můžete se nyní takto pozdravit se svými sousedy: „Kristus vstal mrtvých“ — „Skutečně vstal z mrtvých“. Nebo se tak můžete zdravit při vycházení z kostela

Modlitba

Pane Bože, veliká je tvoje moc. Když byl tvůj Syn Ježíš mrtvý, nenechal jsi jej ve smrti, ale dal jsi mu nový život. Děkujeme, že u tebe je dost života pro všechny. Prosíme, naplň velikonoční radostí všechny naše neděle i všední dny. Vždyť Kristus zvítězil i nad naší smrtí a tiší i náš pláč. Amen.

Kam dále
Obrázek k vybarvení – u hrobu plačící Marie s Kristem za zády
Pokud je zapotřebí vysvětlit otevírání hrobu (hrobky) kulatým kamenem
Odkaz na píseň
Stál jsem u hrobu (Stál jsem v tu dobu) (SV309)
Velikonoční (Nepůjdu hledat hrob) (SV214)

Veleben Bůh buď, jeho čin

Buď Bohu všechna chvála, čest a požehnání

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

Jan 20,1–18